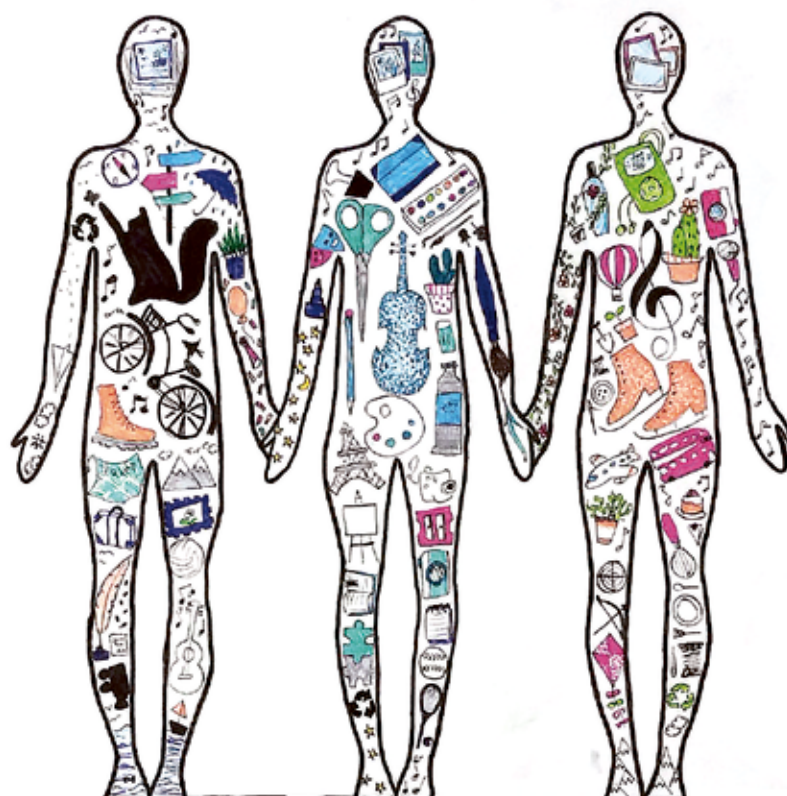

Játék határokkal 2015-2016

– egy modellprogram
kiterjesztése

Előzmények – a modellprogram	6
A Játék határokkal program kiterjesztése	8
Kortárssegítők képzése	9
Rendhagyó osztályfőnöki órák	10
Szabadidős klubfoglalkozások	12
A program hatékonyságának mérése	14
Rajzpályázat	18
Csoportfoglalkozások függőknek és hozzátartozóknak	20
A diákok és a tanárok visszajelzései	22
Eredmények számokban	24

Köszöntő

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet *Játék Határokkal* elnevezésű programja 2012 októberében indulhatott el a Szerencsejáték Zrt. támogatásával. A játékszenvedély egyre több családot érint, mégis kevesen tekintenek rá úgy, mint szenvedélybetegségre. Talán ez is oka lehet annak, hogy, a szociális és az egészségügyi ellátás területén nagyon kevés olyan szolgáltatás érhető el mely ennek kezelésével, új ellátások kialakításával, prevenció programok beindításával foglalkozik.

Ezért is különösen fontos ezen módszertani kiadvány elkészítése, melyben az elmúlt 3 év tapasztalatait átgondolva és rendszerezve segítséget kívánunk nyújtani ahhoz, hogy más szervezetek is hasonló projektetek valósíthassanak meg.

A **Játék határokkal** című projektben megtalálhatóak mind a preventív, mind pedig a korrektív elemek. A szolgáltatások széles spektrumot ölelnek fel, egymásra épülnek, az információ nyújtáson át egészen a játékszenvedélyben érintett egyének csoportfoglalkozásáig. Külön erőssége a programnak, hogy nem csak a szenvedélybetegeknek nyújt támogatást, hanem lehetőségük van a családtagoknak is bekapcsolódni a szolgáltatásokba.

Nagyon örülök annak, hogy ebben az évben már az ország 4 pontján is elérhetőek voltak szolgáltatásaink, melynek köszönhetően több családot tudtunk megszólítani. Bízom benne, hogy jelen kiadvány is hozzájárul ahhoz, hogy minél többen megismerjék a biztonságos, határok közötti játék örömeit, a kialakult játékszenvedély kezelésének lehetőségét és a prevenció fontosságát.

Lehel László

Elnök – igazgató

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

Kedves Olvasó!

Társaságunk 2016-ban ünnepli fennállásának 25. évfordulóját. Egy születésnap mindig jó alkalom az összegzésre, valamilyen leltár készítésére. Ezt tesszük mi is az idei év során, visszaidézünk jelentős eseményeket, rekordösszegű nyereményeket, büszkélkedünk az egyre növekvő árbevétellel, a sokasodó értékesítési pontokkal, vagy éppen a foglalkoztatási adatokkal.

A számok beszédesek, de mégsem tudnak elmondani mindent, ami fontos, és amire joggal büszkék lehetünk. Például azt, hogy Társaságunk értékrendje, filozófiája is átalakult. A felelős játékszervezői hozzáállás működésünk egyik meghatározó irányelvévé, fenntarthatóságunk zálogává vált az utóbbi években.

Tisztában vagyunk azzal, és el is mondjuk a közönségünknek, hogy a szerencsejáték veszélyeket hordozhat magában. Szeretnénk, ha ez tudatosulna a már meglévő és leendő játékosainkban egyaránt. Csak addig játsszanak velünk, amíg a játékot örömként, szórakozásként élik meg, és nem a mindennapokat tönkretévő szenvedélyként. Ehhez adunk információkat és eszközöket, és tesszük ezt immár 6 éve, nemzetközi szervezet által is elismert módon.

Felelős játékszervezői hozzáállásunk hozta magával a **„Játék határokkal”** program ötletét.

Ilyen kezdeményezésre a külföldi lottótársaságok gyakorlatában sem nagyon volt példa. Ezért is indult modellprogramként. Öröm volt látni, ahogy az ötletből valóság lett, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet lelkes munkájának hála, eljutott sok-sok fiatalhoz.

E kiadvány révén pedig reméljük, hogy még több érintett, főként szakember ismerkedhet meg velem.

Dr. Braun Márton

elnök-vezérigazgató

Szerencsejáték Zrt.

Budapest, 2016. augusztus

Előzmények – a modellprogram

Játék határokkal elnevezéssel 2012. októberben indult útjára egy hároméves modellprogram a Szerencsejáték Zrt., a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet és a Humánium Kft. szakmai együttműködésében a szerencsejáték-függőség kezelése és megelőzése érdekében. Ez a modellprogram volt az előzménye a jelen kiadványban bemutatásra kerülő, 2015-2016 során megvalósult, egyéves, kiterjesztett szakmai programnak.

A szerencsejáték-függőség sokakat érintő, mégis kevésbé ismert szenvedélybetegség, melynek mind megelőzése, mind kezelése jelentős társadalmi kihívást jelent. Magyarországon jelenleg nem létezik kifejezetten a kóros játékszenvedély megelőzésére szolgáló program. A szerencsejáték-függők számára pedig nehezen érhető el speciális terápia. Általában a pszichiátriai vagy az addiktológiai osztályokon történik kezelésük a kémiai addikciókban érintettekkel közösen.

A **Játék határokkal** mind a prevenció, mind a kezelés területén olyan modellértékű gyakorlatokat és módszertanokat kívánt kidolgozni és kipróbálni, melyek később országos szinten is elterjeszthetők.

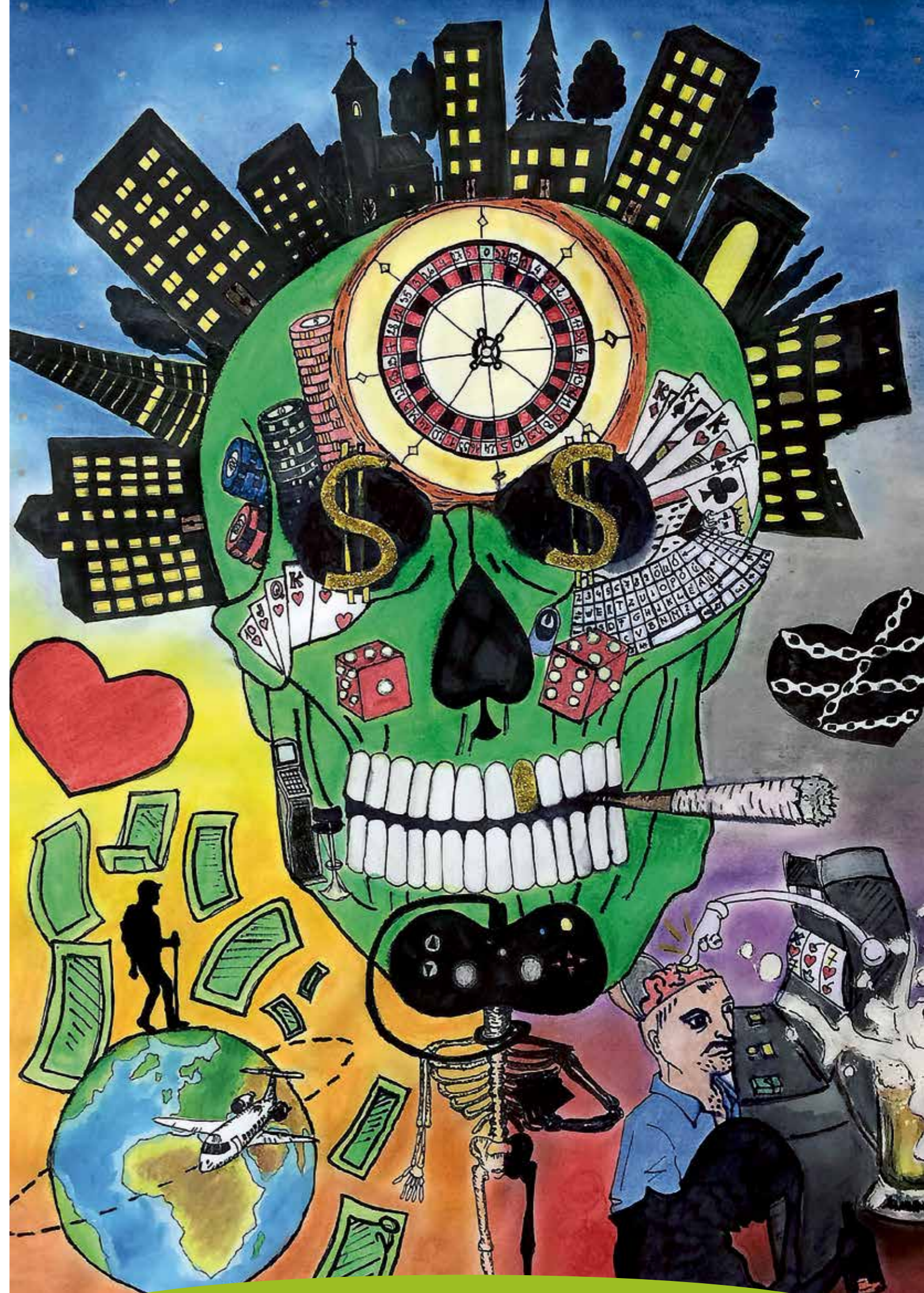
A modellprogram komplexitása abban nyilvánult meg, hogy a szerencsejáték-függőséget a prevenció, az integráció és a disszemináció oldaláról egyszerre közelítette meg, ezért a Játék határokkal modellprogram már a 2012-es indulásakor is egyedülálló volt.

A kezdeti időszakban (2012-2015) a programnak a Segélyszervezet debreceni Szociális és Fejlesztő Központja adott helyet, melyhez négy debreceni általános és középiskola csatlakozott három iskolai féléven keresztül.

Az iskolai prevenció már a kezdetektől rendhagyó osztályfőnöki órák és szabadidős klubfoglalkozások formájában zajlott. A programban résztvevő tanulók körében előzetes felmérés készült, melynek célja az volt, hogy áttekintést nyerjünk a célcsoport helyzetéről, szabadidős és játékhasználati szokásairól és a szerencsejátékhoz való viszonyáról. A tanórákon a szakemberek elsősorban elméleti tudásátadásra törekedtek, a klubfoglalkozásokon pedig a közösségi játék és a közösségi élményszerzés volt a cél, mert a közösséghez tartozás és a közösségi élmények átélése nagymértékben hozzájárul a függőségek elkerüléséhez. A prevenció hatékonyságát tudás- és attitűdváltozás mérő tesztekkel igazoltuk. A komplex program a szerencsejáték-függőknek és hozzátartozóiknak is segítséget nyújtott. Az integrációs programelemében önszorgó csoport volt elérhető Debrecenben az érintettek számára.

A disszeminációs programelem több részből állt, egyrészt a szakma, másrészt a szélesebb társadalmi rétegek figyelmét is felhívtuk erre a problémára. Ennek érdekében szakmai napokat szerveztünk, fesztiválon vettünk részt, valamint kiadványon keresztül is kommunikáltuk a programot.

A prevenció program tapasztalatai alapján 2015-ben elkészült a modellprogram egyéves iskolai egészségfejlesztési programja, mely elnyerte a Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet ajánlását (száma: 3/2015). Ez az ajánlás nagyon jó alapot biztosított a program számára a további kiterjesztéshez.

A Játék határokkal program kiterjesztése

A 2012-2015 között zajlott modellprogram sikerei és hatékonysága láttán a partnerek érdemesnek találták a modellprogramot kiterjeszteni és a tapasztalatok alapján további településeken és iskolákban is bevezetni. A program mind a prevenció, mind az integráció területén előrelépett, új helyszíneket bekapcsolva a tevékenységekbe.

A 2015/16-os tanévben a prevenció program már 10 oktatási intézményben zajlott. Az intézmények kiválasztása meghívásos pályázat alapján történt, és mindegyikükkel együttműködési szerződést kötöttünk. Az iskolai tanév során 6 rendhagyó osztályfőnöki órára és 12 szabadidős klubfoglalkozásra került sor minden helyszínen, minden iskolában.

Együttműködő partnereink, a kiválasztott intézmények a következők voltak:

- Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola, Miskolc
- Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium és Kollégium, Miskolc
- Avastetői Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Miskolc
- Damjanich János Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium, Martfű
- Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium, Szolnok
- Szolnoki Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Szolnok
- Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Orosháza
- Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, Orosháza
- SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa, Orosháza
- Hegyalja Általános Iskola, Olaszliszka

A program kiterjesztéséhez szükséges volt a munkatársi team bővítése is. Az új munkatársak (11 fő) bekapcsolódását a programba egy alapos felkészítés előzte meg. Ez magába foglalta a modellprogram eddigi tapasztalatainak és a módszertani háttérnek az átadását. Ezek után a kiválasztott településeken 2015. júliusban megvalósulhattak a kortársképzések és az iskolákban 2015. szeptemberben elindulhattak a foglalkozások. A hatékonyságot ebben az esetben is mérjük, mind a tudás, mind pedig az attitűdváltozás tekintetében.

A Játék határokkal programban együttműködő partnerek a prevenció területén az alternatív társas együttlétet, a közösség megtartó erejének fontosságát helyezik középpontba. A program-sorozat zárását (2016. június) követően, a megvalósítók a program céljainak továbbvitelét szem előtt tartva, a programot végigvivő intézményeknek 450 000 – 500 000 Ft közötti összegben anyagi támogatást nyújtottak, melyet az intézmények közösségi, szabadidős programokra és azok eszközeire fordíthatnak.

A kiterjesztett program továbblépett az integráció területén is, további településeket bevonva a szolgáltatásba. Szerencsejáték-függők és hozzátartozóik számára az önszolgáltató csoportok már nemcsak Debrecenben, hanem Miskolcon és Budapesten is elérhetőek voltak.

Kortárssegítőik képzése

A prevenció program elemei iskolán kívül eső fontos része a kortársképzés, melyet Miskolcon, Szolnokon és Orosházán szerveztünk meg 2015. június hónapban.

A képzésnek kettős célja volt:

- A programban résztvevő iskolákból az önkéntes munkához kedvet érző fiatalok érzékenyítése a problémakör iránt, hogy a kortársközegükben hiteles válaszokat tudjanak adni társaiknak.
- A prevenció klubfoglalkozások lebonyolításához olyan segítők képzése, akik aktívan be tudnak kapcsolódni az ősszel induló munkába.

A szervezés – tekintettel a tanév befejeződésére - minden helyszínen nehéz feladat volt. Az iskolákkal együttműködési szerződést kötöttünk, melyben szerepeltek a főbb keretek, de a tanulókhöz és a pedagógusokhoz már nem feltétlenül jutott el minden szükséges információ. Ezekben a helyzetekben igazi kihívást jelentett a megfelelő számú és alkalmas jelentkező toborzása.

A képzések lebonyolítása speciális felkészültséget igényelt, ezért mindhárom településen külső partnerszervezet bevonására került sor, olyanokra, melyek ezen a területen rendelkeztek referenciákkal. Valamennyi képzés esetében elégedettségi kérdőíveket töltöttek ki a résztvevők, illetve jelenléti ívek és fényképek készültek a programról. A képzés elkezdése előtt szülői beleegyező nyilatkozatokat kértünk.

A 30 órás képzés tematikájának mintájául a Debrecenben 2013-ban megtartott kortárssegítő képzés szolgált, de az egyes lebonyolítók természetesen a helyi körülményekhez és a résztvevők összetételéhez igazították a programot. Célként fogalmazódott meg, hogy megfelelő ismereteket kapjanak a szenvedélybetegségekről, különös tekintettel a viselkedésfüggőségek körébe tartozó játékszenvedélyről, szerencsejáték-függőségről, a lehetséges segítségi módokról, a kortárs-segítők beavatkozási lehetőségeiről.

A képzések főbb érintett területei: önismeret, konfliktuskezelés, segítő szerepek, kommunikáció, szenvedélyek, függőségek.

A képzések az elégedettségi kérdőívek és a visszajelzések alapján sikeresnek mondhatók, mind a képzők, mind a képzettek (47 fő) hasznosnak és eredményesnek értékelték a közös munkát.

Rendhagyó osztályfőnöki órák

A prevenció program egyik meghatározó eleme az ismeretterjesztő, rendhagyó osztályfőnöki órák sorozata. 10 intézményben, 30 osztályban összesen 180 óra megtartására került sor, amely osztályonként 6 tanóra.

A tanórák módszertanilag nem különböznek a pedagógiában használatos oktatási, képzési, nevelési módszerektől. Elsősorban a tanulók aktivitására építenek egyéni kis- és nagycsoportos feladatokkal, játékokkal, video-illusztrációkkal, prezentációval. Az órákat változatos didaktikai módszerekkel igyekeztünk színessé és hatékonyá tenni. A frontális előadás mellett az egyéni és csoportos munkaformák módszereit használtuk, szóbeli és írásbeli feladatokkal. Az órák minden osztályban azonos forgatókönyv (óravázlat) alapján lettek kidolgozva. Ennek célja az volt, hogy lehetőség csökkentsen lehessen az egyes órák tartalmi hangsúlyeltolódását és az oktató habitusából adódó differenciákat és mérhető tartalmi ismeretek kerüljenek átadásra. A rendhagyó órák eredményességének a mérését úgy oldjuk meg, hogy a résztvevő tanulók tesztet töltenek ki a harmadik órát követően, mely az elhangzott ismeretekről ad visszajelzést. Ugyanez a teszt kerül kitöltésre azonos évfolyamon egy olyan osztályban, mely nem vett részt a programban. Ezzel a módszerrel viszonylag gyorsan vizsgálható a tanórák eredményessége.

A mérések azt mutatják, hogy az osztályok döntő többségében sikeres volt a tananyag el-sajátítása, hiszen átlagosan 71 % az eredményességi mutató, a kontroll csoportok 39 %-os átlaga mellett.

Első óra: A játék

Az első óra célkitűzése az volt, hogy a játék fogalmát, fajtáit, sajátosságait, funkcióit próbáljuk meg rendszerezni oly módon, hogy a tanulók számára világossá váljanak a különbségek és azonosságok a játékok tekintetében.

Második óra: A szerencse

A tanóra során a tanulók a szerencséről szereztek ismereteket, többféle megközelítésben. Választ kerestek arra, hogy hogyan definiálható a szerencse, mint fogalom, befolyásolható-e a szerencse, mit tekinthetünk szerencsének.

További kérdéskörök az órán: Miben különbözik a szerencsejáték a többi játéktípustól, melyek a sajátosságai? Melyek a legismertebb legális és illegális szerencsejátékok? Miért vannak tiltva az illegális játékok?

Harmadik óra: A függőség

Az óra a függőségek kérdéskörét vizsgálja: Mi a függőség, milyen függőségeket ismerünk, jó-e vagy rossz függni valamitől, vagy valakitől? Milyen különbségek vannak a függőségek között? Mi a következményei a függőségnek? Melyek a szerencsejáték-függőség jellemzői? Betegség-e vagy csak rossz szokás? Mi a teendő függőség esetén?

Negyedik óra: Összefoglalás, tudáspróba

Ötödik, hatodik óra: Oktatófilm megtekintése, a látottak megbeszélése

A programnak ez a része eredetileg úgy lett megtervezve, hogy lehetőséget teremtünk a résztvevőknek személyesen találkozni és egy felépülőben lévő szerencsejáték függővel és a vele folytatott irányított beszélgetés során a tanulók összevethetik a tanultakat a valósággal. A program kiterjesztésével azonban a személyes találkozás nehezen lett volna megszervezhető, ezért készítettünk egy oktatófilmet a programhoz, melynek főszereplője saját szerencsejátékos történetét meséli el. A tanulók a vetítés előtt megfigyelési szempontokat kapnak, melyekre a film után visszakerdezzük, illetve megbeszéljük a látottakat. Ez a megoldás sikeresnek bizonyult, mind az oktatók, mind a tanulók szívesen fogadták a filmet, és beszélgetésre, nem ritkán vitára ösztönözte a résztvevőket.

Szabadidős klubfoglalkozások

A foglalkozások általános céljai: alternatív társas együttlétek biztosítása, a közös játék élményének megélése, a magányos aktivitások visszaszorítása.

Ezek a célok 12 téma köré csoportosított szabadidős program keretében kerültek megvalósításra:

1. Határok
2. Szabályok
3. Kapcsolatok
4. Szerencse
5. Játék
6. Kockázat
7. Döntések
8. Nyeremény
9. Csalás
10. Vesztes
11. Győzelem
12. Kívülállás - Kibicelés

A 10 intézményben összesen 120 klubfoglalkozást tartottunk. A klubfoglalkozások beindítása komoly szervezést igényelt. A technikai szervezés sokszor nehézségekbe ütközött (pl. a foglalkozások idejének meghatározása a gyerekek elfoglaltsága, illetve a tantermek foglaltsága miatt).

E programelemet a módszertani sokszínűség jellemezte, hiszen kevésbé kötött a klubfoglalkozások menetrendje, mint a rendhagyó óráké, így ki-ki a saját és a település adta lehetőséggel élve szervezte meg a szabadidős foglalkozásokat. Ahol lehetőség volt rá, külső helyszíneken is tartottak klubokat (kalandpark, lovaglás), de házon belül is egymástól eltérő módszerekkel és eszközökkel dolgoztak (játszottak) a csoportok. A létszám 4-20 fő között mozgott, átlagosan 11-12 fő volt jelen.

A szabadidős foglalkozásokon általában könnyebb volt a fegyelmet fenntartani és a résztvevők motiváltak voltak az együttműködésre, így mindenki jó tapasztalatokról számolt be és szinte mindenütt megfogalmazódott a résztvevők részéről a program folytatásának igénye.

A résztvevők a felhőtlen szórakozás és játékos tanulás mellett nemcsak új ismeretekkel gazdagodtak, de a hasznosan töltött szabad idő, az együtt átélt, együtt megoldott feladatok hozzájárultak önmaguk és mások jobb megismeréséhez. Megismerték saját viszonyukat a játékhoz, a függőségekhez, megtanulták hol a határ az egészséges játék és a káros játékszenvedély között.

Felismerték, hogy a szerencsejáték lehet szórakoztató, de megtanulták, milyen veszélyeket rejt magában a túlzásba vitt játékszenvedély.

A foglalkozások új alternatívát mutattak a szabadidő tartalmasabb eltöltésére is, valamint újszerű volt számukra, hogy iskolán belül ilyen jellegű foglalkozáson vehettek részt. Nem elhanyagolható a program közösségfejlesztő, csoportkohéziós jelentősége sem, új barátságok születtek, megtanultak együtt dolgozni, együtt gondolkodni.

A foglalkozások eredményességének a mérése elő- és utófelmérés módszerével történt, a mérési eredmények a 22-23. oldalon találhatóak.

A program hatékonyságának mérése

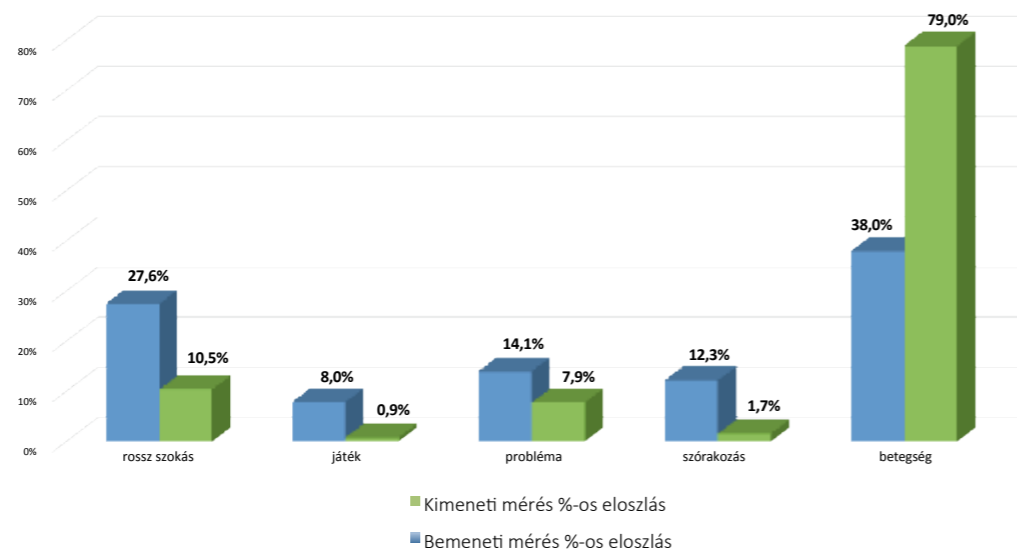
A prevenció program hatékonyságát attitűdváltozást mérő tesztekkel követtük nyomon. A tesztet az első és az utolsó klubfoglalkozáson is kitöltötték a programban résztvevő diákok.

Az anonim kérdőíveket generált kóddal láttuk el így az elő- és utófelmérés kérdőívei összehasonlíthatóak. A bemeneti méréseket 163, a kimeneti méréseket pedig 114 fő teljesítette, tehát a bemeneti méréshez képest 49 fő nem töltötte ki a tesztet a kimeneti méréskor, ami a fluktuációnak tulajdonítható.

A rendelkezésre álló és összehasonlítható bemeneti és kimeneti eredmények alapján az alábbi megállapításokat lehet tenni a következő, kiemelt kérdéskörök mentén:

A mérések azt mutatják, hogy az osztályok döntő többségében sikeres volt a tananyag elsajátítása, hiszen átlagosan 71 % az eredményességi mutató, a kontroll csoportok 39 %-os átlaga mellett.

„Szerinted mi a szerencsejáték-függőség?” kérdésre a válaszok eloszlása:

A bemenethez képest a kimenetnél a szerencsejáték-függőség betegségként történő megítélése jelentősen nőtt, csökkent a játékként, rossz szokásként, szórakozásként és problémaként történő megítélés aránya. Tehát a szerencsejáték-függőség betegségszemlélete jelentősen erősödött a mintában (gyógyítandó, nem egészséges állapot), és kevésbé látnak szórakozási lehetőséget, vagy játékot benne. Veszélyesebbnek ítélték meg a szerencsejátékot a kimeneti vizsgálatok alatt, mint a bemeneti vizsgálatoknál, mivel betegség alakulhat ki következtében.

Ugyanakkor fontos tudni, hogy a betegségcímke a szerencsejátékosoknál („szerencsejátékot játszom, ezért beteg vagyok”) csökkentheti az egyén felelősségét a szerencsejáték-függőség kialakulásában és növelheti a passzivitást, mivel „nem tehetek róla, hogy a függőség kialakult, ez egy betegség, engem meg kell gyógyítani”.

A rossz szokásként történő megítélés csökkent, ami mindenképpen fontos eredmény, mivel a rossz szokásoktól könnyű megszabadulni, csak elhatározás kérdése. Ez a csökkenés tehát azt jelenti, hogy a kimeneti mérésnél már kevesebben gondolják, hogy a szerencsejáték-függőségtől könnyű megszabadulni.

A játékként és szórakozásként történő megítélés csökkent az utóvizsgálatban, tehát kevésbé látják a szórakoztató faktort a kimeneti vizsgálatnál.

Szerencsejátékok veszélyességének megítélése

„Mennyire tartod veszélyesnek, ha valaki időnként vagy rendszeresen játsza az alábbi játékokat?”

Szerencsejáték típusa	Bemeneti csoportátlag	Kimeneti csoportátlag	Szignifikancia
lottó,totó, kenó (időnként)	1.71	1.96	0.038
lottó,totó, kenó (rendszeresen)	3.19	3.56	0.012
tippmix (időnként)	1.93	2.14	0.108
tippmix (rendszeresen)	3.06	3.50	0.005
kaparós sorsjegy (időnként)	1.89	2.09	0.136
kaparós sorsjegy (rendszeresen)	2.99	3.59	0.000
játékautomata (időnként)	2.66	3.03	0.009
játékautomata (rendszeresen)	3.80	4.35	0.000
internetes szerencsejáték (időnként)	2.63	3.16	0.001
internetes szerencsejáték (rendszeresen)	3.78	4.43	0.000
kártya pénzben (időnként)	2.91	2.93	0.873
kártya pénzben (rendszeresen)	4.05	4.37	0.024

A gyerekek megítélték az egyes szerencsejátékok veszélyességét a klubfoglalkozások előtt és után. (A csoportátlagok értelmezése: 1 – egyáltalán nem veszélyes, 2 – kicsit veszélyes, 3 – közepesen veszélyes, 4 – eléggé veszélyes, 5 – nagyon veszélyes). A vastagon jelöltek jelentős különbséget jeleznek a bemeneti és a kimeneti mérés között. Minden játék esetében a játékot veszélyesebbnek ítélték a kimeneti mérés alkalmával.

A következő játékok veszélyességének megítélése nem nőtt jelentősen: időnkénti tippmix, időnkénti kaparós sorsjegy, időnkénti kártya pénzben. Ezeket a játékokat is veszélyesebbnek látták az utóvizsgálatok esetében, mint az elővizsgálatoknál (ez látható a bemeneti és kimeneti csoportátlagok különbségéből), azonban a különbségek statisztikailag nem jelentősek. Az „időnként kártya pénzben” megítélésében azonban nincs semmilyen különbség (2.91 a bemeneti és 2.93 a kimeneti mérésnél), tehát ezt a típust egyáltalán nem tartották veszélyesebbnek az utóvizsgálatoknál. Leginkább a rendszeres kaparós sorsjegy, a rendszeres játékautomatával történő játék és a rendszeres internetes szerencsejátékokat ítélték veszélyesebbnek a kimeneti mérés során, mint a bemeneti mérésekben. Fontos hangsúlyozni, hogy a **rendszeres szerencsejátékok** – legyen az bármelyik a felsorolásból – a kimeneti mérésnél konzekvensen veszélyesebbnek ítélték, mint a bemeneti mérésben.

Egyéb függőségek veszélyességének megítélése:

Függőség típusa	Bemeneti csoportátlag	Kimeneti csoportátlag	Szignifikancia
rendszeresen dohányozni	4.07	4.02	0.733
időnként alkoholt inni	2.68	2.78	0.533
rendszeresen alkoholt inni	4.28	4.91	0.091
időnként lerészegedni	3.53	3.57	0.782
rendszeresen lerészegedni	4.37	4.59	0.051
időnként szerencsejátékozni	2.89	3.27	0.497
rendszeresen szerencsejátékozni	3.58	4.31	0.000
online számítógépes játékokat játszani	2.43	3.18	0.000
időnként füves cigit szívni	4.07	4.13	0.647
rendszeresen füves cigit szívni	4.60	4.78	0.047*

A gyerekek megítélték a szerencsejátékokon túl egyéb függőségek veszélyességét a klubfoglalkozások előtt és után (1 - egyáltalán nem veszélyes, 2 - kicsit veszélyes, 3 - közepesen veszélyes, 4 - eléggé veszélyes, 5 - nagyon veszélyes). A vastaggal jelöltek esetében jelentős különbségek vannak a bemeneti és a kimeneti mérés eredménye között. Itt ugyan kisebb a változás, mint a szerencsejátékoknál, azonban a foglalkozások nem ezeket a területeket célozták. Itt két jelentős változás történt, a „rendszeresen szerencsejátékozni” és az „online számítógépes játékokat” játszani veszélyességének megítélése nőtt statisztikailag jelentősen. Az online számítógépes játékok és az időnkénti alkoholfogyasztás veszélyessége lett így a kimeneti mérésnél a legalacsonyabb a mintában.

A klubfoglalkozások hasznosságának a megítélését kétféle módszerrel mértük:

Különböző, a klubfoglalkozásokra vonatkozó állításokat kellett a résztvevőnek osztályozni (1-5). A mérés eredményeként a legmagasabb értékeket az alábbi állítások kapták: „összességében a klubfoglalkozások hasznosak voltak” (4,17), „jól éreztem magam” (4,14), „a játékok érdekesek voltak” (4,06).

Az utóvizsgálatoknál a gyerekek fogalmazást írtak arról, hogy milyen volt számukra a klubfoglalkozásokon való részvétel. Itt azt figyeltük, hogy a különböző tartalmak milyen gyakorisággal fordulnak elő a szövegekben. Leggyakrabban a „jóak voltak a játékok” vélemény jelent meg a mintában (55 alkalommal), ami azt jelenti, hogy a foglalkozásvezetőknek sikerült megtartaniuk a foglalkozások játékos jellegét és a gyerekek nem azt érezték, hogy a szerencsejátékos témák domináltak a foglalkozások alatt. Ez mindenképpen pozitív az attitűdváltozás esetében. Ezt követte „a szerencsejáték veszélyeit bemutató kisfilm nagyon jó volt” vélemény 33 esetben, a kisfilm a gyerekek szerint érdekesen és tanulságosan mutatta be a szerencsejáték veszélyeit. Ezt követte az „információkat kaptunk a szerencsejátékokról” vélemény 31 alkalommal, illetve „a szerencsejáték veszélyes” 30 alkalommal, ami azt jelenti, hogy többen a foglalkozások magas információtartalmára emlékeznek a szerencsejátékokról. Ezt követte az „ismerkedtem, barátkoztam” vélemény 21 alkalommal.

Rajzpályázat

2016. februárban került kiírásra a képzőművészeti pályázat a prevenció és a disszemináció szellemében.

A pályázat kiírói olyan rajz, grafika, festmény vagy kollázs formájában készült alkotásokat vártak, melyek a szerencsejáték-függőség káros következményeire hívják fel a figyelmet, vagy bemutatják a valódi közösségi élmény, a közösségi szabadidős tevékenységek fontosságát, mint a függőségek – köztük kiemelten a szerencsejáték függőség – megelőzésének lehetséges eszközeit.

Két korosztályban lehetett beküldeni rajzokat, 16 éves korig illetve 16 és 20 év közöttieknek. Három helyszínen jelent meg a felhívás: Miskolcon, Szolnokon és Orosházán, de Martfűről, Olaszliszkáról és Tolcsváról is érkeztek alkotások. A rajzpályázat iránti nagy érdeklődést mutatja, hogy Orosházán 94 db, Miskolcon – Olaszliszkával együttesen – 138 db, Szolnokon pedig Martfűvel együtt 38 db, azaz összesen 270 db pályázat érkezett.

A képekből három kiállítást és díjátadót rendeztünk 2016. április és május hónap folyamán. Helyszínenként 3-3 alkotás került díjazásra mindkét korcsoportban, de a nagyszámú beérkezett alkotás miatt különdíjak is kerültek kiosztásra több helyszínen.

Csoportfoglalkozások függőknek és hozzátartozóknak

A Játék határokkal program nemcsak prevenció modulokat tartalmaz, hanem integrációs elemként foglalkozni kíván a szerencsejáték-függőkkel és a hozzátartozóikkal is. Három városban szerveztünk csoportokat számukra: Debrecenben, Miskolcon és Budapesten.

A csoportfoglalkozások a szociális csoportmunka módszerét követték, alkalmazták.

Fő cél a rehabilitáció (korrekciós csoport). A probléma hasonlósága hozta össze a tagokat, kitűzött céljuk: képessé válni a problémák kezelésére, megoldására. Ezek a csoportok mesterségesen jöttek létre, szakemberek kezdeményezték egy jól körülhatárolható cél megvalósítása érdekében.

A csoportok jellege: Nyitott csoport - azaz alakulásától kezdve, folyamatosan fogad be új tagokat, szabadon lehet csatlakozni a csoport munkájához. A folyamatokat úgy alakítottuk, hogy az újonnan érkező be tudjon kapcsolódni a csoportba. A csoportból való távozásra is a nyitottság a jellemző: bárki bármikor távozhat.

A foglalkozásokon a tagok egymás és a csoportvezető felé nyitottak voltak, képesek voltak őszintén beszélni életük problémás szakaszairól, függőségükről, a leállás terén tett addigi próbálkozásairól. A program előrehaladtával nem voltak megkerülhetők a függőségen túlmutató – az esetek többségében arra visszavezethető – problémák felmerülése, lehetőség szerinti kezelése.

A csoport lehetőséget adott mindenki számára szembesülni saját szerepével, megérteni a függőség kialakulásának, fenntartásának folyamatát. Többük esetében ezek megértése segített a továbblépésben, a kötődések lazításában, az önálló életvitel felépítésében.

A csoportok a különböző helyszíneken eltérő időpontokban szerveződtek, Debrecenben a már 2013-tól meglévő csoportok működtek tovább, Miskolcon 2015 őszén alakult a függők csoportja, majd az idén február végén jött létre a hozzátartozói csoport, mely azóta heti rendszerességgel működik. A látogatottság kiegyenlített, 4-8 fő között mozog a létszám.

Budapesten (Csepelen) egyik héten függőknek másik héten hozzátartozóknak van találkozó. A résztvevők száma 6-10 fő között van és stabilnak tekinthető.

Elmondható, hogy jelenleg a Játék határokkal program függő és hozzátartozói csoportfoglalkozásain hetente 25-30 fő fordul meg.

A diákok és a tanárok visszajelzései

„Azt tanultam meg, hogy lehet szerencsejátékozni, de ésszel. Erről sok új információt szereztem. Kiderült, hogy bárki lehet függő, még az okos emberek is.”
Orosháza

„Nekem a legjobb élményem az volt, hogy sokat játszottunk a többiekkel és itt együtt lehettem a barátaimmal. Abban változtam, hogy rájöttem, hogy mindennek van következménye és azt vállalnom kell.”
Orosháza

„Az első foglalkozás igazán felkeltette a figyelmemet és szívesen jöttem egy fárasztó nap után is. A nem túl nagy létszámú csoport egyik nagy előnye az, hogy mindenki egyformán érvényesülhetett, így jobban megismerhettük egymást és magunkat is.”
Orosháza

„A foglalkozásokon megtanultam együttműködni, és csoportban dolgozni. Különböző játékokat játszottunk és nagyon jól éreztem magam. Jó kis időtöltés volt. Szerettem idejárni.”
Szolnok

„Megtanultam, hogy milyen jellegű függőségek vannak. Sok dologban nem változtam meg, csak kicsit tudatosabb lettem.”

Köszönök mindent!”
Szolnok

„Sok mindent megtanultam az életről. Tetszett, hogy játékosan mutatták be a komoly dolgokat.”
Szolnok

„A Táncsics Mihály Gimnáziumunk vezetősége meghívta a programot lebonyolító szakembereket az iskola tanévzáró ünnepségre, ahol emléklapot vehettek át köszönetképp az egész éves munkáért, a korrekt partneri együttműködésért.”
Orosháza

„Valódi problémával foglalkoznak, ami sajnos kézzelfogható az iskolában is. A pedagógusoknak nincs már kapacitásuk a témáról beszélgetni illetve az órarendbe se tudják beépíteni. Valóban hasznosak voltak az információk, amikkel megismertették a diákokat.”
Szolnok

„A gyerekek mindig érdeklődéssel várták azokat az osztályfőnöki órákat, amin a külsős előadó a játékról, annak örömeiről, a szenvedélyéről, annak személyiségformáló hatásairól beszélt, beszélgetett, bemutatott, illusztrált, jó példát mutatott. Tanulóink számára nem volt ismeretlen a szerencsejáték család és személyiségromboló hatása.”
Olaszliszka

„Az osztályfőnöki órák után szívesen mentek a tanodai klubfoglalkozásokra a diákok, ahol kiscsoportos beszélgetésekben őszintén mondhatták el a témához kapcsolódó fájó vagy örömteli élményeiket. A program során érdekes, élvezetes játékokat ismertek meg, a délutáni szabadidős foglalkozások során meg is ismételték. Úgy érzem, hogy ezzel a témával eltöltött néhány óra hasznos volt a tanulóink számára. Bízom benne, hogy életük során segíti őket abban, hogy elkerüljék az élet zsákutcáját jelentő szerencsejáték-függőséget.”
Olaszliszka

DIÁKOK VISSZAJELZÉSEI

PEDAGÓGUSOK, ISKOLÁK VISSZAJELZÉSEI

Eredmények számokban

5

TELEPÜLÉSEN

Miskolc
Orosháza
Szolnok
Martfű
Olaszliszka

10

INTÉZMÉNY BEVONÁSÁVAL

180

RENDHAGYÓ OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

120

SZABADIDŐS KLUBFOGLALKOZÁS

7000

GYERMEK RÉSZVÉTELÉVEL

270

ALKOTÁS SZÜLETETT A RAJZPÁLYÁZATON

47

KIKÉPZETT KORTÁRSSEGÍTŐ

270

ÓRA ÖNSEGÍTŐ CSOPORTFOGLALKOZÁS
SZERENCSEJÁTÉK-FÜGGŐKNEK
ÉS HOZZÁTARTOZÓIKNAK

Impresszum

Szakmai lebonyolító	Magyar Ökumenikus Segélyszervezet 1221 Budapest, Kossuth Lajos u. 64.
Modellprogram támogatója	Szerencsejáték Zrt.
Kiadó	Humánium Erőforrás-fejlesztő és Vagyonkezelő Kft. 1222 Budapest Alsósas u. 35.
Borító illusztráció	Mádli Boglárka
Grafikai tervezés	s-eee Graphic Design Kft.
Nyomdai kivitelezés	Prime Rate Kft.
Kiadás dátuma	2016 – © Minden jog fenntartva!
ISBN azonosító	978-963-12-6524-8

Illusztrációk

Mádli Boglárka	címlap
Bukovics Réka	7. oldal
Mondok Katrin, Horváth Zsuzsanna, Bodnár Debóra	10. oldal
Maglóczi Medárd	12. oldal
Watson Elizabeth	13. oldal
Gál Cintia Anna	17. oldal
Vajgel Alexandra	18. oldal
Benkő Gréta	19. oldal
Lovei Zsuzsanna	19. oldal
Kis Henrietta	19. oldal
Kerekes Kisanna	19. oldal
Fülöp Fanni Gréta	19. oldal
Tóth Anett	21. oldal

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

ÖKUMENIKUS
SEGÉLYSZERVEZET
HIA-HUNGARY